

NORSK BARNEVERNINGSAMBANDS BARNEVERNINGSMØTE - SKIEN

Det er en særskilt glede for meg å få åpne nettopp denne kongressen. Som statsminister blir en bedt om å holde mange foredrag. De fleste er interessante. De gir ny kunnskap og utvidet perspektiv. Men allikevel er det noen tema som engasjerer sterkere enn andre.

Jeg er glad for at det ikke er satt spørsmåltegn etter tittelen. For velferdsstatens stebarn er vårt ansvar. Barn og ungdom er samfunnets viktigste ressurs. Vi skal hegne om og utvikle dem. Og særskilt skal vi ta oss av de svakeste.

2.

Oppvekstkårene for barn har endret seg sterkt. Det har skjedd viktige forandringer i vårt århundre.

For det første er barne- og ungdomsdødeligheten nesten fjernet. Ved århundreskiftet døde hvert tiende barn før det var året gammelt. Nå dør ett av hundre. Mange sykdommer som rammet barn og ungdom er også under kontroll. Hvilke lettelser i sorg og savn dette betyr for foreldrene fatter vi vel knapt i dag.

Det har også skjedd fundamentale endringer i levekårene. Av de som ble født under første verdenskrig, opplevde

3.

innpå 60 pst. at økonomien i hjemmet var vanskelig under oppveksten. Dette var falt til om lag 10 pst. blant dem som ble født i første halvdel av 50-årene. Problemet med å skaffe seg mat opplevde hver femte som ble født under første verdenskrig, mens bare 4 av hundre av dem som ble født i 50-årene. Med andre ord: Litt av en revolusjon i barns oppvekstvilkår.

Enda sterkere har endringen i familieforholdene vært. Ved århundreskiftet hadde nær tre fjerdedeler mer enn tre søsken. Av dem som ble født etter 1950 var det bare en femtedel. Storfamilier var det vanlige mønster ved inngangen til vårt århundre - småfamilier er blitt det vanlige ved århundrets utgang. - Ja, om denne statistikken holder,

4.

skulle jeg være en av de få firebarnsmødrene i denne forsamlingen.

Kort sagt: det er færre barn i hver familie, men de er sunnere og lever lengre. Det kommer også til uttrykk i det faktum at gjennomsnittshøyden er større og mangelsykdommene færre. Ja, vi ser det også i små ting, som at færre barn har tannpine på grunn av fluor!

Men også på andre måter har barnas og de unges oppvekstmiljø endret seg. Ikke minst ser vi det i hvordan de unge utdannes, lærer og vokser seg inn i samfunnet.

Læringsmiljøet for de unge har endret seg drastisk det siste århundret. Ser vi tilbake, fikk de unge det meste de trengte av kunnskap direkte gjennom deltakelse i praktisk virke - i familiens produksjon. De lærte av erfaringen, av å se virksningene av sine egne handlinger. De så det i en arbeidssammenheng som omfattet voksne, og der selve oppgaven påla disiplin. Det var kort og enkel sammenheng for de fleste mellom nødvendigheten av å skaffe seg et utkomme og arbeidsoppgavene som måtte til for å gjøre det.

For det andre skjedde voksteren i erfaringen gradvis, fra familie til naboskap til lokalsamfunn. Kunnskapen vokste omtrent i samme takt som evnen til å mestre omgivelsene.

Barn lærte det meste gjennom det de selv gjorde og andre fortalte - ikke gjennom bøker eller teori.

De voksne i nærmiljøet hadde stor grad av kontroll over de påvirkninger og verdier de unge ble utsatt for - konkurrerende verdensanskuelser ble holdt ute.

Med tre stikkord: de unges verden var handlingsrikere den var informasjonsfattigere og den var verdiutvelgende.

Alle disse forholdene har endret seg radikalt. De unges verden er handlingsfattig. I økende grad er de unge blitt utelukket fra yrkeslivet, samtidig som foreldrenes arbeidsinnsats for stadig fler skjer utenfor familien og fjernt fra en sammenheng som omfatter unge eller barn.

Nå ser de unge filmer hver eneste kveld i fjernsynet, de får naturprogrammer, og de får nyhetssendinger.

Gjennom massemedia, og i en egen ungdomskultur, møter de unge også en rekke uensartede og motstridende perspektiver på verden. Foreldre eller lokalsamfunn har ikke kontroll over de impulser barna utsettes for. De presenteres stadig for verdier i konflikt, for alternative livsformer, og for holdninger som utfordres. De unges verden er blitt verdimangfoldig.

Kort sagt betyr dette at de unge og skolen og familien befinner seg i den rakt motsatte situasjonen av det informasjonsfattige samfunn. Nå er de unges nærmiljø

fattig på handling, rikt på informasjon og motsetningsfylt når det gjelder verdier. De unge er trukket ut av arbeidsmarkedet og inn i en skole en lengre del av livet - en skole som til dels er dårligere i stand til å formidle den informasjon og erfaring som tradisjonelt var dens hovedoppgave: Bibelhistorien kan ikke måle seg med "Ben Hur", naturfaglæreren ikke med Fjellstad og "Naturmagasinet", og bestefar kan ha problemer med å konkurrere med "Sjonkel Rolf".

Regjeringen legger nå økende vekt på at de unge igjen i løpet av sin utdanning skal få erfaring fra praktisk virksomhet. For læring skjer i alle samfunnets institusjoner.

Og en viktig del av utviklingen til å bli voksen er å få erfaring i å treffe avgjørelser der ens egen virksomhet omfatter andres velferd.

Derfor bør de få erfaringer fra de gjensidige avhengige virksomheter som arbeidslivet byr på, der det er oppnåelsen av felles mål som pålegger disiplin fordi ens egen innsats påvirker resultatet av andres.

Dette innebærer også trening i å ta vare på yngre - som når femteklassinger blir "faddere" for førsteklassinger - eldre, handikappede, syke osv. og deltakelse i virksomheter med direkte og synbare konsekvenser for andre. Et viktig mål her er å gi konkret erfaring om menneskelig fellesskap. Ansvar vokser ut av innsikt.

10.

De fleste barn og unge vokser opp til voksne samfunnsborgere uten alvorlige problemer eller konflikter. Sagt på en annen måte: at de ikke er alvorligere enn at de gir innsikt og trening for problemer en også kan møte som voksen. Det er neppe grunn til å tro at en større andel av ungdommen har problemer enn for noen år siden. Men de som har det vanskelig, kan på mange måter være mere utsatt enn før.

Dette har også sammenheng med utviklingen av velferds-samfunnet. Det har gitt det store flertall av unge livsbetingelser en bare kunne drømme om for etpar generasjoner siden: hvor mange kunne reise på kryss og tvers av Europa i sommerferien? Nye tilbud og muligheter kan

samtidig skape større avstand i livsbetingelsene for dem som faller utenfor.

I min generasjon var det et mindretall som kom inn i gymnaset. Det var ingen skam ikke å gå der. De fleste gjorde det ikke, og det bød heller ikke på spesielle problemer på arbeidsmarkedet ikke å få gymnasutdanning. Når flertallet går videre, kan de færre som blir igjen ha vansker med å få jobb og føle at de betraktes som tapere.

Og arbeid er den viktigste forankring for den enkeltes selvoppfatning. Gjennom arbeid ser en resultater av egen innsats og gjennom samvirke utvikles fellesskapet

med andre. Motsatt avler arbeidsledighet en følelse av å være overflødig og unyttig. Selvtilliten svekkes og solidariteten med samfunnet skades.

De som ikke går videre i skolen eller slipper inn på arbeidsmarkedet, vil også kunne få problemer hjemme i forhold til foreldrene.

Den økende uro som i den senere tid er registrert i deler av barne- og ungdomsmiljøene henger nok også sammen med dette. Vi konfronteres med narkotika, alkohol og prostitusjon som ungdomsproblemer. Og opp-tøyer, som i forbindelse med 1. mai, vekker uro og bekymring.

Ungdomsgarantien - den garanti Regjeringen har gitt om at ungdom enten skal få tilbud om arbeid eller utdanning - er å møte disse problemene. Når arbeidsledigheten øker rammes de svakeste først: de eldre sjaltes ut ved oppsigelse eller førtidspensjonering, de unge får vansker med å skaffe seg sin første jobb. Dette har vi ikke råd til. Menneskelige ressurser, selvtillitt og fremtidstro må ikke svekkes.

Rønbech-planen for å bedre de unges arbeidsmuligheter, boligforhold og fritidstilbud er også et viktig ledd i Regjeringens tiltak for å forebygge sosiale problemer og gi ungdom utfordringer, ansvar og muligheter.

Vi har bygget opp et velferdssamfunn. Men det er ikke nok til å sikre alle barn gode oppvekstkår. Når det er politisk vilje til det, er det fullt mulig å fordele økonomiske ressurser slik at alle barn kan vokse opp i sunne boliger med plass til utfoldelse, få tilgang til barnehage, skole og fritidstilbud, få nok mat og klær.

Langt mer komplisert er det å sikre at alle barn får dekket sine behov for kjærlighet, trygghet og omsorg, slik at de får samme startgrunnlag og støtte i oppveksten. Det er også vanskelig å styre offentlige tiltak slik at de barna som opplever minst forståelse, oppmuntring og omsorg i de aller nærmeste omgivelsene, får mest av dette i barnehage og skole. Den store levekårs-

undersøkelsen viste vel heller tegn på det motsatte -nemlig at mange goder har en tendens til å hope seg opp hos de barna som på forhånd har fått mest. Her ligger det virkelig store utfordringer.

I denne forsamlingen er det vel ikke tvil om at en del av de barna barnevernet kommer i kontakt med er "velferdsstatens stebarn". Når søkelyset på denne kongressen rettes mot de barn som har fått en vanskeligere start i livet, er det for å se hvordan vi skal kunne hjelpe disse barna til trygge og gode oppvekstkår. Det er først og fremst viktig for det enkelte barn, men også for samfunnet som helhet. Vi har nok av eksempler på at det særlig er de barna som har opplevd utrygge og

ustabile oppvekstkår som i ungdommen eller som voksne får problemer med seg selv eller kommer i konflikt med samfunnet. "Velferdsstatens stebarn" er derfor et problem som angår hele utviklingen i vårt samfunn.

Jeg vet at det i denne forsamlingen er mange som har viktige erfaringer og idéer om hvordan vi skal møte disse problemene.

Blant de mange endringene i samfunnsforholdene, vil jeg igjen peke på forandringene i våre familiemønstre. Antall barn pr. familie er stadig synkende og antall familier som består av en - voksen-ett barn - øker. Det gir små og sårbare enheter, også fordi endringene

i bosetting samtidig har gitt mindre stabil tilknytning til den øvrige familie - besteforeldre, onkler og tanter osv. Der slekten og naboene tidligere ga trygghet og tilhørighet, prøver en nå å by hjelpetiltak som kan løse praktiske problemer. De voksne som i dag kommer inn som et supplement til mor, far eller begge, er lønnete personer som har et arbeidsforhold til barna.

Dette er i og for seg ikke en dårligere situasjon, men den er i alle fall en annen situasjon. Jeg vil heller ikke legge skjul på at vi politisk er inne i en bølge hvor "det å være seg selv nok"-holdningen er mer rådende - vi bryr oss mer med hverandre enn om hverandre.

Dette ser ut til å være et internasjonalt fenomen, som blandt annet har ført til ønsket om å styrke nærmiljø og sosiale nettverk. Vi ønsker ved hjelp-til-selvhjelp og lokal kontakt å motvirke følelsen av isolasjon og ensomhet og stimulere til solidaritet og fellesskap.

For ikke alle velferdsoppgaver kan løses av velferdsstaten. Når et samfunn har nådd et velferdsnivå som det norske, ligger noen av de beste mulighetene for en videre utdyping av velferden i det som gjøres i de små sosiale fellesskapene - i familien, på arbeidsplassene, i nærmiljøene, i organisasjonene.

Vissheten om offentlig barnetrygd med statlige midler er grunnleggende for barnas økonomiske vilkår, men deres behov for kontakt må løses lokalt.

På arbeidsplassene, i lokalsamfunnene og i organisasjonene skapes naturlige fellesskap. Dette skaper igjen grunnlag for et sikkerhetsnett for støtte og omsorg i vanskelige livssituasjoner. Skal samfunnet gi menneskelig varme og trygghet, er det ikke tilstrekkelig med de offentlige velferdsordningene. De små sosiale fellesskapene må også ha plass til alle og gi dem mulighet for variert utfoldelse sammen med andre. Dette er kanskje særlig viktig for barn og ungdom. Det gir tilhørighet og trygghet. Dette vil kreve en viss nyorientering i forhold til tradisjonell politikk.

Ikke minst har dette betydning for foreldre. I et samfunn under utvikling og endring forandres også normer og verdier. Det gjør det vanskeligere for foreldrene å stille rimelige krav overfor barna. Foreldrenes erfaring fra sin egen oppvekst synes ikke alltid å passe, og så blir en usikker. Foreldrene trenger derfor noen å snakke med om barna og vanlige oppdragelsesproblemer. Både helse- og sosialtjenesten kan medvirke til å få i stand slike samtale-grupper, som et viktig ledd i forebyggende barnevern.

Det har i en rekke sammenheng blitt pekt på at vi må styrke barnevernet, slik at det kan løse sine mange oppgaver, både når det gjelder forebyggende arbeid og

hjelp ved spesielle kriser eller problemer. Vi er blitt vant til å tenke på styrking som økte økonomiske ressurser, som kan gi flere stillinger for arbeidet med det stadig voksende antall saker.

Jeg er enig i at vi må styrke barnevernet, og jeg vil senere komme tilbake til forslag Regjeringen har på dette området. Samtidig har jeg lyst til å komme med en liten advarsel. Jo bedre vi setter barnevernet i stand til å løse problemene, jo mindre behøver vi andre som ikke er direkte knyttet til barnevernet engasjere oss i "velferdsstatens stebarn". Men vi må ikke tillate verken politikere eller andre å bevilge seg bort fra problemene. I tillegg til ressurser er det spørsmål

om vilje til å se barnevernets og vårt felles ansvar for vern av barn og unge.

Det er mye som tyder på at vi før i tiden tok oss bedre tid til hverandre, selv om arbeidsdagen ofte var både lang og hard. Folk følte et ansvar for hverandre. Tok et tak for hverandre når det gjaldt, var til støtte og hjelp.

Samfunnet hadde ikke bygget ut noe offentlig hjelpeapparat som kunne tre støttende til. I dag, hvor vi har fått dette, ser vi en motsatt tendens: Vi ser en tendens til å skyve sine problemer over på det offentlige, og selv fraskrive seg ansvar. Kjernefamilien har

nok med seg selv - følelsen var å være samfunnsborger med et ansvar for den større helhet, er blitt svekket.

Vi kan synes det er tungt å måtte erkjenne dette, men det er viktig at vi aktivt søker å finne svarene på hvordan vi kan gjenskape et bedre grunnlag for kontakt, medmenneskelighet og omsorg. Ressurs- og personellkrevende institusjoner blir ofte eneste alternativ, selv når hjelp og støtte i nabolaget menneskelig sett kunne gitt en bedre løsning.

I særlig grad opplever vi brudd på kontakten mellom generasjonene. Tidligere vokste barna opp i nær kontakt med sine besteforeldre. I mange av dagens

drabantbyer har barna liten, eller ingen kontakt med eldre mennesker. Dermed brytes viktige bånd til fortiden, følelsen av tilhørighet kan lett bli borte.

Det er vel ingen tvil om at den yngre generasjon i våre dagers samfunn har tapt noe vesentlig gjennom den manglende kontakt med de eldre. Det er sagt at kulturen i et samfunn under sin utvikling hopper over et ledd - den meddeles ikke alltid fra foreldre til barn, men fra besteforeldre til barnebarna. Foreldre er selv i den mest rastløse og opptatte alder når de skal oppdra barna. Besteforeldrene derimot har tid og krefter til å ta seg av barna. De kan gi en del av den trygghet, kjærlighet og fortrolighet som mer rastløse foreldre

mange ganger ikke rekker å gi. Kanskje har vår tids tap av besteforeldrene i langt større grad enn vi forstår ført til rotløse barn, ensomme barn, og barn som er langt mindre skikket enn før til å komme inn i en riktig utvikling.

La meg i denne forbindelse minne om at vi nettopp har fått opprettet et offentlig barneombud. Vi er det første landet i verden med et slikt instrument for aktiv oppmerksomhet omkring barns verden og hverdag. Barneombudet har vært omtalt som "vaktbikkje" for barns interesser og kan bli en god samarbeidspartner for barnevernet, blant annet når det gjelder å styrke lokalsamfunnets evne og ressurser til vern om barn. Sentralt i dette

står samarbeidet om alminnelig tilrettelegging for gode oppvekstvilkår og hjelp til hjem med lite overskudd og ressurser.

Likevel kommer vi ikke bort fra at samfunnet i noen tilfeller må overta omsorgen for barn. Når dette skjer, møtes det ofte av negative reaksjoner, og barnevernet oppleves som overgrep mot foreldrene. For voksne er det nok lett å identifisere seg med foreldrene. Men barnevernet må ikke bli foreldrevern, hvis det ikke å gripe inn i realiteten betyr å svikte barn som ikke selv kan få tatt opp sin situasjon.

Etter statistikken er antallet nye barn under vernetiltak stigende. I 1965 ble det iverksatt vernetiltak overfor 1954 nye barn mot 2646 i 1979. Men stigningen skyldes at forebyggende tiltak har økt så sterkt. Det vil si tiltak som tilsyn eller støttekontakt, økonomisk hjelp eller tiltak som kan avlaste familien. Slike vernetiltak ble iverksatt i 654 nye tilfeller i 1965 mot 1731 i 1979 - altså nesten en tredobling av forebyggende tiltak. I samme tidsrom har antall barn tatt under omsorg og plassert i fosterhjem eller institusjon gått ned fra 1300 i 1965 til 780 i 1979. Antall fosterhjems plasseringer har holdt seg omtrent uendret, slik at nedgangen skyldes mindre bruk av insitusjonsplasser.

Disse tallene viser at vi har fått en forskyvning mot forebyggende tiltak, slik at foreldrene bedre kan klare å ta hånd om barna sine, som vi jo ønsker. Men det betyr også at de familiene som likevel ikke klarer å gi barna nødvendig trygghet og omsorg, oftere har store problemer. Ikke sjelden opplever foreldrene selv situasjonen så vanskelig at de er innforstått med at andre må ta hånd om barna for en tid. Andre ganger er det barenvernsmemnda som finner det nødvendig av hensyn til barna å gripe inn og overta omsorgen. Nettopp fordi barnevernet i så stor grad først prøver andre tiltak, vil barna ofte stille store krav til fosterforeldrene eller til personalet ved institusjonene.

Selv om vi gjennom statistikken kan peke på at barnevernet er blitt mer aktivt og mer rettet mot forebyggende tiltak, vet vi alle at vi står overfor mange og store problemer.

Med samfunnets stebarn tenker vi særlig på de barn og unge som faller utenfor vårt tradisjonelle behandlingsapparat, som hovedsakelig baserer seg på motiverte foreldre og motivert ungdom. Det kan dreie seg om barn som blir mishandlet eller grovt vanskjøttet, barn i drift på gatene eller barn og ungdom som ligger under for misbruk, alkohol eller er kriminelle.

Undersøkelser viser at mange av dem kommer skjevt ut i tidlig alder, og at de støttetiltak som blir iverksatt ikke når fram eller er effektive nok. Eksempelvis er det uklare retningslinjer for når en bør gå til mer omfattende tiltak hvis en støttekontakt ikke virker, når barn ikke møter opp til spesialundervisning, etc.

Et av problemene er at en i barne- og ungdomssektoren har overtatt en behandlingssideologi som gjelder voksne med ansvar for sitt eget liv. Dessverre kan vi ikke uten videre gå ut fra at det er nok å gå fram på den måten overfor utsatte barn og ungdom. Eller at en kan ta foreldrenes ønsker og motivasjon som gitt.

På dette området hersker det i dag ulike oppfatninger blant fagfolk. Aktuelle spørsmål er for eksempel: Hvor langt skal barnevernet gå med hjelpetiltak før det griper inn og overtar omsorgen? Går vi for langt i å følge foreldrenes ønske om å beholde barna, selv når de ikke makter å gi nødvendig omsorg? Massemedias interesse for barnevernssaker gjør ikke dette arbeidet mindre komplisert. Det har vært rettet søkelys mot overtramp, men kanskje for lite mot forsømmelser når det gjelder å foreta inngrep til hjelp for vanskjøttete barn. I endel spørsmål blir det nødvendig å foreta et valg: Skal vi ta mest hensyn til barnet eller foreldrene? Slike spørsmål er aktuelle når det gjelder barn av mødre som misbruker narkotika. Her kan en oppleve at behandleren står i et

motsetningsforhold til barnevernsarbeideren som har barnets interesse å ivareta.

Det er bl.a. dette som gjør barnevernsarbeidet så uhyre krevende og vanskelig. En undersøkelse om arbeid ved sosialkontorene viser at det er barnevernet alle opplever som vanskeligst, og hvor de som trekkes inn føler seg minst kvalifisert. En fare er da at en unnlater å ta sakene opp. Det er iallfall en uforsvarlig løsning!

For når barnevernsarbeidet er så komplisert, er det fordi dype kulturelle verdier kan stå i konflikt: foreldrenes rett på den ene side og hensynet til barnas tarv på den annen. Arbeidet blir ikke mindre komplisert fordi en ikke har noen entydig kunnskap på området.

Vi må ivareta foreldrenes behov og krav på rettssikkerhet - noe som har ført til en sterk øking i antall rettsaker for å få prøvet omsorgsvedtakene. Men vi kan ikke av hensyn til foreldrene svikte barn som lever under slike forhold at de fysisk og - kanskje særlig - psykisk lider varig skade. Vi må ikke få foreldrevern i stedet for barnevern.

I de siste dagene har vi fått en debatt om mishandling av kvinner i ekteskapet. Heller ikke der er det nok å lukke øynene eller henvise til privatlivets fred. Vi må ta stilling. Vi må vise ansvar og holdning.

Men når samfunnet griper inn og overtar ansvaret for barna, må det stille krav til at vi virkelig klarer å gi barna en bedre situasjon. Også gode fosterhjem kan få problemer. I institusjonene fører både arbeidsmiljølovens krav til vaktordning og det at mange av personalet er praktikanter til at barna får for mange voksne å forholde seg til. Jeg synes det er gledelig at barnevernsinstitusjonenes personale selv har tatt opp dette som et problem, slik at vi sammen kan arbeide videre med det.

For også i vårt samfunn har vi behov for et nettverk av gode og trygge barnehjem, alternative botilbud for ungdom i tillegg til de mer tradisjonelle behandlingsinstitusjonene.

Vi har i senere tid fått rapporter som viser tilfeller hvor det har vært riktig av barnevernet å gripe inn med omsorgsovertakelse, samtidig som undersøkelser viser at vi ikke er flinke nok når samfunnet har overtatt omsorgen for barnet. Vi klarer ikke alltid å gi stabile oppvekstkår - enkelte av barna blir kasteballer mellom hjem, fosterhjem og institusjoner.

Det blir vår utfordring å skaffe større innsikt i hvordan vi skal unngå dette, og å få bedre metoder for barnevernsarbeidet. Sentrale myndigheter må, og skal, ta sitt ansvar ved å reise problemstillingen og å tilføre barnevernet stadig økt kompetanse.

Vi håper at etableringen av en sosialavdeling hos fylkesmannen skal gi en reell styrking av de sentrale myndigheters arbeid på dette området, føre til en bedre samordning på fylkesnivå og bringe barnevernet inn i en bredere sammenheng. Endringene i barnevernloven med hovedansvar i fylkeskommunene for planlegging og drift av barneverninstitusjonene og for fosterhjemsentralene, gir også større mulighet til å se barnevernets omsorg i sammenheng med f.eks. barne- og ungdomspsykiatrien.

Det har vært kritisert at barnevernet ikke har fått mulighet til å virkeliggjøre § 1 i barnevernloven:

"Barnevernsnemnda skal følge nøye med i de forhold barn og ungdom lever under og virke for tiltak til bedring av barnevernet i kommunen."

Regjeringen er innstilt på, og vil i høst fremme en proposisjon om, å endre barnevernlovens § 1 slik at barnevernet får fullmakt til å gripe inn overfor fysisk farlig miljø der barn og unge ferdes. Denne hjemmel forutsettes samtidig å føre til at barnevernsnemnda trekkes mer aktivt inn i planlegging og utforming av lokalmiljø. Det har vært arbeidet med denne lovendring en tid i Sosialdepartementet, og jeg vil ikke legge skjul på at det har vært og er problemer med avgrens-

inger mot annen lovgivning. Dette skal imidlertid løses.

En slik lovendring er viktig for barn, men jeg tror også den vil føre til større ansvar for barnevernet og aktiv medvirkning i utformingen av nærmiljøet, og det er kanskje like viktig.

Det har i den senere tid blitt større åpenhet omkring barnemishandling, ja, i det hele tatt omkring den private volden - enten den nå er rettet mot barn eller voksne. Opprettelsen av krisesentra er en følge av dette. I forhold til barnemishandling arbeides det nå på flere måter. Dere er sikkert kjent med at det er et utvalg i

gang som skal komme med forslag om hva som konkret kan gjøres. I påvente av utvalgets arbeid har Sosialdepartementet sendt ut et rundskriv til kommunene, helsestasjonene og flere andre om hva som kan gi grunn til mistanke om barnemishandling og hva som kan gjøres når slik mistanke foreligger.

I tillegg til virkemidler av mer generell og forebyggende karakter, har vi bruk for mer spesielle tiltak som retter seg mot barn og unge i faresonen. Også her trenger vi en styrking.

Regjeringen vil i begynnelsen av oktober legge fram en melding om oppsøkende virksomhet og andre tiltak for

styrking av barne- og ungdomsvernet. I denne meldingen drøftes behovet for en tiltakskjede, som består av oppsøkende virksomhet, kriseberedskap i sosialsektoren, og ulike boformer.

Meldingen bygger til dels på NOU nr. 37 (1980) "Om oppsøkende barne- og ungdomsarbeid", men vil også se på tiltakene for de unge som den oppsøkende virksomheten kommer i kontakt med.

Meldingen vil være, tror vi, en utfordring til sosialsektoren i kommunene, og gjøre den bedre i stand til å drive et godt barnevern. I tillegg til de rammetilskottene vi allerede har på sosialsektoren - ved overføring

fra stat til kommune, vil det til de tiltakene jeg har nevnt, bli innført øremerkede tilskott i en periode. Dette gjør vi, fordi vårt inntrykk er at rammetilskottene foreløpig har vært lite brukt til å styrke barnevernet.

Målsettingen for alle de nevnte tiltakene er å bedre barns kår generelt, men også å bedre vår evne til å møte behovene og bedre kårene for den gruppen av barn denne konferansen vil rette søkelyset inn på.

La meg avslutningsvis si at det særlig er i forhold til svake grupper at solidariteten settes på prøve. Det er her fellesskapets innsats trengs for å kunne yte rettferdighet i praksis. De privatiserte løsningene fungerer

best for de sterkeste. De svakes stilling i samfunnet kan tjene som et speil: Deres verd og vilkår er et mål for vårt verd. Hvordan vi utformer livsvilkårene for de barn og den ungdom som er mest utsatt, er kanskje den mest direkte prøven på medmenneskelighet i praksis.

Det overordnede perspektivet på dette som Regjeringen har valgt i sitt Langtidsprogram er uttrykt slik:

"De nye tiltak vi kan make i sosiale- og helsesektoren, skal særlig brukes til eldreomsorg og til å styrke funksjonshemmedes stilling, bedre forholdene i det psykiske helsevern og styrke mulighetene for barn og ungdom som har særlige vansker. Aktivisering av nærmiljøene og

større vekt på forebyggende virksomhet er viktige ledd i sosialpolitikken."

Men som jeg har nevnt, er oppgavene i barnevernssektoren særlig vanskelige, fordi personalet må gå inn og treffe avgjørelser i et felt der det kan være parter i konflikt, normer som krysser hverandre og kunnskap som er mangelfull. Når jeg derfor til slutt ønsker dere til lykke med kongressen, er det derfor både i erkjennelsen av - og anerkjennelsen av - at dere har det daglige praktiske ansvar på et av det viktigste, men også et av de vanskeligste arbeidsområder en kan ha: barnas og ungdommens vekstvilkår i vårt samfunn.